

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Вітровий Андрій, Татусь Андрій, Богля Марія
Тернопільський національний економічний університет

Екологічна безпека є невід'ємною часткою національної безпеки країни. Її зміст полягає у забезпеченні сталого розвитку життєво необхідних потреб людини, суспільства, довкілля та країни через запровадження управлінських рішень щодо потенційних загроз, які виникають у процесі функціонування антропогенних, природних і техногенних систем.

Екологічна безпека у природокористуванні – це процес управління загрозами та небезпеками, внаслідок чого забезпечується мінімальний несприятливий вплив природних явищ та технологічних процесів на життя та здоров'я людей. Безпека в природокористуванні розглядається в межах усіх форм галузевого природокористування та в області прямого і опосередкованого впливу на людину [1].

Створення системи екобезпеки поряд із вдосконаленням соціально-економічної системи безпеки є новим елементом національної безпеки. Підґрунтям для цього повинні стати низка механізмів, а саме: організаційно-правовий, соціально-політичний і господарський механізми управління природокористуванням, котрі базуються на результатах математичного моделювання, а також прогнозування, сучасних інформаційних технологіях і протидії антропогенній та природній деструкції біосфери.

Однією із загроз національній безпеці є глобальне забруднення довкілля різноманітними відходами людської діяльності, особливо у великих містах. В Україні дуже слабкою є організація збору, утилізації, знешкодження, захоронення промислових і побутових відходів. Внаслідок чого можуть виникати надзвичайні ситуації, які є безпосередньою загрозою екологічній безпеці і такі, що негативно впливають на здоров'я населення.

Серед різних чинників зовнішнього середовища, які впливають на здоров'я населення, особливо роль відіграє забруднення атмосферного повітря та водних джерел питної води. Значне забруднення атмосфери різними канцерогенними речовинами призвело до того, що за останні роки кількість онкологічних хворих зростає у рази.

Основними напрямками забезпечення національної безпеки в екологічній сфері відповідно до Закону України "Про основи національної безпеки України" є: здійснення комплексу заходів, які

гарантують екологічну безпеку ядерних об'єктів і надійний радіаційний захист населення та довкілля; впровадження у виробництво сучасних, екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання природних ресурсів, розвиток технологій переробки та утилізації відходів; поліпшення екологічного стану річок України та якості питної води; запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів і поліпшення їх екологічного стану; стабілізація та покращення екологічного стану в містах і промислових центрах; недопущення неконтрольованого ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин, організмів.

На екологічну та економічну ефективність землекористування впливають такі фактори: стан земельних ресурсів; співвідношення ґрунтопокращуючих і ґрунтовиснажуючих культур у сівозмінах; виконання протиерозійних заходів з використанням інтенсивних технологій; родючість ґрунтів [2].

Раціональну систему землеробства варто розглядати як компроміс між екологічною безпекою та економічною доцільністю. В такому випадку її побудова перетворюється в еколого-економічне завдання.

Таким чином для попередження ерозії та деградації ґрунтів необхідно запроваджувати еколого-економічне землекористування.

Фундаментом для цього є екологічна система землеробства, базовими положеннями якої є: оптимальне співвідношення різних угідь та категорій земель; диференційоване зменшення розораності земель на базі ерозійно-гідрологічного районування територій; диференційоване використання ґрунтів в залежності від рельєфу і екологічних умов; пріоритетність природоохоронних завдань та оптимального їх поєднання із виробничими; максимальне збереження природних осередків рослин і тварин всередині агроландшафту [3].

1. Дзяди́кевич Ю. В. Економіка довкілля і природних ресурсів: монографія / Ю. В. Дзяди́кевич та ін. – Тернопіль: Астон, 2016.–392 с.

2. Гевко Р. Б. Екологічні аспекти сільськогосподарського виробництва / Р. Б. Гевко, Ю. В. Дзяди́кевич, Н. Ю. Малевич // Сталий розвиток економіки. – 2017. – № 2. – С. 156 – 162.

3. Бро́щак І. С. Моніторинг ґрунтів, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки земель тернопільської області / І. С. Бро́щак, Р. Б. Гевко, С. С. Никеруй, А. О. Вітровий та ін. Тернопіль, Економічна думка, 2013. – 160 с.